

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston selvitys: ReArm Europe -suunnitelma

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto kasvavien puolustusmenojen huomioimisesta vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa

Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten muuttamisesta strategisiin haasteisiin vastaamiseksi (koheesiopolitiikan väliarviointi)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta COM (2025) 122 final neuvoston asetukseksi eurooppalaista puolustusteollisuutta vahvistavan Euroopan turvallisuustoimivälineen perustamisesta (SAFE-asetus)

Valtioneuvostolle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskuntaan on saapunut valtioneuvoston selvitys ReArm Europe -suunnitelmasta (E 21/2025 vp). Asian käsittelyyn on eduskunnassa yhdistetty valtioneuvoston selvitys kasvavien puolustusmenojen huomioimisesta vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa (E 26/2025 vp), valtioneuvoston selvitys komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten muuttamisesta strategisiin haasteisiin vastaamiseksi (koheesiopolitiikan väliarviointi) (E 30/2025 vp) sekä valtioneuvoston kirjelmä Euroopan komission ehdotuksesta neuvoston asetukseksi eurooppalaista puolustusteollisuutta vahvistavan Euroopan turvallisuustoimivälineen perustamisesta (SAFE-asetus) (U 12/2025 vp).

Lausunnot

Asiasta E 21/2025 vp on annettu seuraavat lausunnot:

- valtiovarainvaliokunta VaVL 3/2025 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 2/2025 vp
- ulkoasiainvaliokunta UaVL 4/2025 vp

Asiasta U 12/2025 vp on annettu seuraavat lausunnot:

- valtiovarainvaliokunta VaVL 4/2025 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 2/2025 vp
- ulkoasiainvaliokunta UaVL 4/2025 vp

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ohjelmajohtaja Juha Jokela, Ulkopoliittinen instituutti
- EU-erityisasiantuntija Kasper Paasikallio, valtioneuvoston kanslia
- neuvotteleva virkamies Joanna Tikkanen, valtioneuvoston kanslia
- erityisasiantuntija Lotta Sjöblom, puolustusministeriö
- finanssineuvos Antti Kekäläinen, valtiovarainministeriö
- finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Petri Haapalainen, työ- ja elinkeinoministeriö
- ennustepäällikkö Päivi Puonti, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA
- valtiotieteen tohtori Vesa Vihriälä
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Viitetiedot

Talousvaliokunta hyväksyi asioissa E 21/2024 vp, E 26/2024 vp ja U 12/2025 vp kannanoton: ”Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan.” (TaVP 35/2025 vp, 25.4.2025, 7§).

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Komissio on julkaissut 4.3.2025 ReArm Europe -suunnitelman, jonka tavoitteena on vauhdittaa Euroopan puolustusinvestointeja ja varmistaa entistä riippumattomampi puolustuskky. ReArm Europe -suunnitelma koostuu viidestä pilarista: 1) uusi eurooppalaista puolustusteollisuutta vahvistava Euroopan turvallisuustoimivälineen (SAFE-rahoitusväline) perustaminen, 2) EU:n finanssipoliittisten sääntöjen kansallisten poikkeuslausekkeiden koordinoitu aktivointi puolustusmenoihin liittyen, 3) nykyisten EU-rahoitusvälineiden joustavampi hyödyntäminen puolustusinvestointeihin, 4) Euroopan investointipankin (EIP) rahoitusmahdollisuuksien laajentaminen ja 5) yksityisen rahoituksen saatavuuden parantaminen.

SAFE-väline (U 12/2025 vp)

Komissio antoi 19.3.2025 ehdotuksen (COM(2025) 122 final) neuvoston asetukseksi eurooppalaista puolustusteollisuutta vahvistavan Euroopan turvallisuustoimivälineen perustamisesta (jäljempänä SAFE-asetus). Asetuksen nojalla jäsenvaltioiden olisi mahdollista hakea 150 miljardin euron edestä lainoja yhteisesti priorisoitujen suorituskykyjen kehittämiseen. Ennakkorahoitusta voisi saada 15 % haetuista lainoista ja niitä olisi mahdollista saada kiireellisesti jo vuoden 2025 aikana. Komissio valtuutettaisiin hankkimaan välineen rahoitus lainanotolla, jonka vakuutena toimisi olemassa oleva EU:n omien varojen katon ja rahoituskehyskaton välinen liikkumavara. Lainojen maturiteetti olisi enimmillään 45 vuotta ja sisältäisi 10 vuoden lyhennysvapaan.

Välineen lainarahoitus ei olisi ennalta jyvitetty jäsenvaltioiden kesken, vaan lainoja haluavien jäsenvaltioiden tulisi esittää komissiolle välineestä tavoittelevaansa lainarahoituksen määrää, jon-

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

ka jälkeen komission olisi ilmoitettava lainarahoituksen jäsenvaltiokohtaiset alustavat lainarahoitusmäärät. Ehdotuksen mukaan kolmelle eniten rahoitusta hakeneelle jäsenvaltiolle voitaisiin myöntää enintään yhteensä 60 % välineen kokonaismäärästä.

Rahoituksen käytöstä tulisi lähettää komissiolle jäsenvaltiokohtaiset puolustusteollisuuden investointisuunnitelmat kuuden kuukauden sisällä välineen voimaantulumisesta. Suunnitelmaan tulisi sisällyttää kuvaukset kustannuksista ja toimenpiteistä, joihin lainaa haetaan, sekä hankittavat puolustusteollisuuden tuotteet ja soveltuviin kohdin Ukrainan osallistuminen toimiin. Hankintojen keskittämiseksi niihin tulisi osallistua vähintään kaksi jäsenvaltiota tai vaihtoehtoisesti jäsenvaltio ja Ukraina tai jokin ETA:n EFTA-jäsenvaltio. Poikkeuksena asetuksen voimassaolon ensimmäisen 12 kuukauden aikana jäsenvaltiot voisivat myös hakea lainaa kansallisille hankinnoille, sillä ehdolla, että hankinnat olisivat avoimia muiden jäsenvaltioiden liittymiselle myöhemmässä vaiheessa. Jäsenvaltioiden tulisi varmistaa, että vähintään 65 % lopputuotteen komponenttien kustannuksista kohdistuisi EU-, ETA:n EFTA-alueelle tai Ukrainaan.

Komission tiedonanto kasvavien puolustusmenojen huomioiminen vakaus- ja kasvisopimuksen puitteissa (E 26/2025 vp)

Komissio julkaisi 19.3.2025 tiedonannon kasvavien puolustusmenojen huomioimisesta EU:n finanssipoliittisissa säännöissä finanssipoliittisen liikkumatilan luomiseksi puolustusmenojen kasvattamiselle. Komissio ehdottaa EU:n uudistettuihin finanssipoliittisiin sääntöihin sisältyvän kansallisen poikkeuslausekkeen koordinoitua aktivoimista, mikä mahdollistaa jäsenvaltiolle väliaikaisen poikkeamisen neuvoston hyväksymältä keskipitkän aikavälin finanssipoliittisrakenteellisen suunnitelman nettomenopolulta tai liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn mukaisilta korjaavilta poluiltaan, kunhan poikkeama ei vaaranna velkakestävyyttä keskipitkällä aikavälillä.

Komission tiedonannon mukaan kansallista poikkeuslauseketta hakeneille jäsenvaltioille joustoa sallittaisiin nettomenopolulta vuosille 2025-2028. Jouston enimmäismääräksi on ilmoitettu 1,5 prosenttia bruttokansantuotteesta vuosittain ja vertailuvuotena käytetään vuotta 2021. Tarkastelussa olisi puolustusmenojen kokonaismäärän kasvu, mukaan lukien sekä investoinnit että juoksevat menot. Enimmäisjousto lisättäisiin neuvoston hyväksymälle nettomenopolulle. Jouston todellinen suuruus määriteltäisiin kuitenkin jälkikäteen toteutuneiden puolustusmenotietojen perusteella. Lisäksi menot, jotka rahoitettaisiin Euroopan turvallisuustoimivälineen eli SAFE-välineen lainoilla, luettaisiin automaattisesti mukaan joustoihin.

Poikkeuslausekkeen aktivointijakson aikana tehdyistä puolustusvälineisiin liittyvistä sopimuksista aiheutuviin poikkeuslausekkeen aktivointijakson jälkeen toteutuviin menoihin voitaisiin soveltaa poikkeuslausekkeen joustoa. Lisäpuolustusmenojen kasvun tulisi kuitenkin pysyä enintään 1,5 prosentissa bruttokansantuotteesta. Tiedonannossa todetaan, että komissio ja neuvosto voivat olla päättämättä liiallisen alijäämän olemassaolosta, jos kansallinen poikkeuslauseke on aktivoitu puolustuksen perusteella ja jos 3 prosentin viitearvon ylitys selittyy puolustusmenojen kasvulla. Tiedonannossa todetaan kuitenkin myös, että päätettäessä liiallisen alijäämän menettelyn aloittamisesta myös julkisen talouden kestävyteen liittyvät riskit tulee ottaa huomioon.

Jäsenvaltioita on pyydetty tiedonannossa toimittamaan pyyntönsä huhtikuun loppuun mennessä. Komissio esitti, että neuvosto voisi koordinoida pyyntöjä, jotta kaikki asiasta kiinnostuneet jäsen-

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

valtiot esittäisivät yhteisiä pyyntöjä nopean ja sujuvan prosessin varmistamiseksi. Huhtikuun loppuun mennessä pyynnön esitti 16 jäsenmaata, mukaan lukien Suomi.

Pyynnot vastaanotettuaan, komissio arvioi aktivoimisen ehtojen täyttymistä kunkin jäsenvaltion osalta ja valmistelee komission suositukset poikkeuslausekkeiden aktivoimista koskevista neuvoston suosituksista. Neuvosto voi määräenemmistöllä antaa suositukset poikkeuslausekkeiden aktivoimiseksi neljän viikon kuluessa komission suosituksista. Näissä suosituksissa neuvoston on määriteltävä aikaraja neuvoston asettamasta nettomenopolusta poikkeamiselle.

Komission ehdotus EU-rahastoasetusten muuttamisesta strategiaan haasteisiin vastaamiseksi (E 30/2025 vp)

Koskien ReArm Europe suunnitelman tavoitetta mahdollistaa EU-rahoitusvälineiden joustavampi hyödyntäminen puolustusinvestointeihin komissio antoi 1.4.2025 tiedonannon sekä kolme säädösehdotusta, joissa ehdotetaan viiden EU-rahastoasetusten muuttamista loppuohjelmakaudelle 2021-2027. Tämä ehdotuskokonaisuus on puolestaan osa laajempaa kuluvan rahoituskehyskauden EU:n alue- ja rakennepolitiikan väliarviointia.

Nyt ehdotettujen muutosten myötä jäsenvaltiot voisivat uudelleen kohdentaa kansallisia koheesi-osaantoja uusiin strategiaan painopisteisiin. Koheesipolitiikkaan lisättäisiin seuraavia uusia tavoitteita tai painotuksia; puolustus, strateginen kilpailukyky ml. teknologiat, hiilidioksidipäästöjen vähentäminen, edullisempi asuminen, vesivarojen kestävyys ja energiasiirtymä. Lisäksi muutosehdotukset mahdollistaisivat nykyistä joustavampaa jäsenvaltiokohtaisten koheesiosaantojen siirtämistä Verkkojen Eurooppa -välineen sotilaallisen liikkuvuuden hankkeisiin ja InvestEU -ohjelmaan. Lisäksi tiettyä rahoitusta, joka on tähän saakka rajattu vain pk-yrityksille, laajennettaisiin myös suuryritysten käyttöön, jos kyse olisi uusista strategisista hankkeista.

Lisäksi komissio ehdottaa koheesiorahoituksen hyödyntämistä puolustusinvestointeihin sekä puolustusteollisuuden osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseen. Koheesiorahoitusta voitaisiin siten käyttää nk. yksikäyttöt tuotteisiin (puolustusmateriaalit ja niihin liittyvät tuotteet sellaisina kuin niistä määrätään ns. SAFE-välinettä koskevan säädöksen 2 artiklassa).

Lisäksi ehdotetaan mm. uusille strategisten aloille kohdennetuille toimille nykyistä korkeampaa EU:n ennakkomaksua ja 100 % EU-rahoitusosuutta. Korotettu EU-rahoitusosuus vähentäisi rahoituksen kokonaisvolyyymiä, sillä kansallinen osarahoitus ei olisi ehtona EU-rahoituksen saamiselle. Komission esityksessä itäisille raja-alueille mahdollistettaisiin edellä mainitun 100 % EU-rahoitusosuuden lisäksi muita alueita korkeampaa ennakkomaksuosuutta tietyin edellytyksin.

Muut esitykset

Osana ReArm Europe -suunnitelmaa komissio korostaa yksityisen rahoituksen saatavuuden parantamista puolustusinvestointien vauhdittamiseksi.

Komissio korostaa myös Euroopan investointipankin (EIP) roolia eurooppalaisen puolustuksen rahoittamisessa.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

Komissio antoi 19.3.2025 tiedonannon koskien säästö- ja sijoitusunionia. Tiedonannossa komissio tuo esille aikeensa pääomamarkkinoiden jatkokehittämiseksi ja eurooppalaisten säästöjen kanavoimiseksi tuottaviin investointeihin. Komissio aikoo myös selventää kestävästä rahoituksen tiedonantovelvoiteasetuksen (SFDR) soveltamisalaa puolustussektorin osalta.

ReArm Europe -suunnitelmassa komissio tuo esiin myös puolustusrahoituksen ennakoitavuuden jatkossa. Komissio toteaa mm., että mikäli jäsenvaltioiden SAFE-välineen lainarahoitukseen kohdistuva kysyntä ylittäisi sen kokonaismäärän, jatkaisi komissio muiden lisärahoitusratkaisujen kehittämistä kuten on esimerkiksi kehitetty jo aiemmin Euroopan vakausmekanismin (EVM) yhteyteen. Komission mukaan tulevan EU:n monivuotisen rahoituskehyksen tulisi tarjota kokonaisvaltainen ja vankka pohja EU:n puolustuksen tukemiseksi.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kanta ReArm Europe -suunnitelmaan on esitetty valtioneuvoston selvityksissä E 21/2025 vp, E 26/2025 vp ja E 30/2025 vp sekä valtioneuvoston kirjelmässä U 12/2025 vp.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Suuri valiokunta suhtautuu valtioneuvoston tavoin myönteisesti ReArm Europe -suunnitelmaan eurooppalaisen puolustuksen vahvistamiseksi poikkeuksellisessa turvallisuustilanteessa.

(2) Nopeat muutokset ulko- ja turvallisuusympäristössä ovat lisänneet painetta Euroopan omiin toimiin puolustuksen vahvistamiseksi. Venäjä jatkaa laitonta hyökkäyssotaa Ukrainaa vastaan ja on kansainvälistä oikeutta rikkovilla toimilla vaarantanut rahan ja vakauden Euroopassa. Painetta puolustusmenojen kasvattamiseen lisää myös Yhdysvaltojen uuden hallinnon näkemykset Euroopan puolustuksesta ja tarpeesta eurooppalaisten suurempaan vastuunkantoon maanosan turvallisuudesta.

(3) Suuri valiokunta katsoo, että puolustuskyvyn vahvistaminen on Euroopan tulevaisuuden kannalta nyt aivan keskeinen tehtävä. Puolustuksen ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden vahvistamisessa on edettävä ripeästi erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi.

(4) Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että Suomen on syytä osoittaa avoimuutta erilaisille rahoitusratkaisuille niin Ukrainan tukemiseksi kuin Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.

(5) Suuri valiokunta painottaa Suomen itärajan merkitystä koko Euroopan turvallisuudelle (UaVL 4/2025 vp). Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että eurooppalaisen puolustuksen vahvistamisessa on keskeistä, että tukea suunnataan nimenomaisesti itäisen etulinjan maille (VaVL 3/2025 vp, PuVI 2/2025 vp).

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

SAFE-väline (U 12/2025 vp)

(6) Suuri valiokunta toteaa, että välineen puitteissa voitaisiin myöntää 150 miljardin edestä lainoja yhteisesti priorisoitujen suorituskykyjen kehittämiseen. Tavoitteena olisi tehdä yhteishankintoja rahoituksen tehokkaamman käytön varmistamiseksi sekä kasvattaa puolustusteollisuuden ennakkointikykyä parantamalla tilausnäkömää.

(7) Suuri valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin esitettyä 150 miljardin euron enimmäismäärää tarkoituksenmukaisena ja tukee mallia, jossa rahoitusvälineestä myönnetään nimenomaan lainamuotoista rahoitustukea. Valtioneuvoston tavoin valiokunta korostaa rahoitusvälineen väliaikaista luonnetta. Keskeistä on myös, että kukin jäsenvaltio vastaa välineen kautta ottamastaan lainasta kuluineen ensisijaisesti itse ja että rahoitusvälineeseen liittyvät vastuut rajoittuvat EU:n omien varojen katon ja EU:n rahoituskehityksen menojen enimmäismäärän väliseen liikkumavaraan (VaVL 3/2025 vp ja VaVL 4/2025 vp).

(8) Valtioneuvoston tavoin suuri valiokunta katsoo, että SAFE-rahoitusvälineen tulisi tarjota nopea ja joustava pääsy rahoitukseen, sillä välineen vaikuttavuus riippuu pitkälti siitä, kuinka moni jäsenvaltio on sitä halukas käyttämään. Suuri valiokunta pitää myös tärkeänä varmistua siitä, että SAFE-välineen kautta käytettävä lainarahoitus kohdentuu oikein siten, että rahoitus tuottaa lisäarvoa koko Euroopan turvallisuuden näkökulmasta.

(9) Suuri valiokunta korostaa, että Euroopan itärajan valtioiden, kuten Suomen, turvallisuuspoliittinen erityisasema on otettava huomioon SAFE-välinettä koskevissa EU-neuvotteluissa ja rahoituksen jakamisessa välineen kautta. Valiokunta katsoo, että välineen tulee mahdollistaa puolustuksen vahvistaminen Euroopan itäisissä etulinjan maissa ja sen tulee lisätä turvallisuutta näissä maissa.

(10) Suuri valiokunta pitää tärkeänä, että rahoituksen kohdentaminen on linjassa Naton puolustus suunnitteluprosessin mukaisten jäsenvaltioiden suoritustavoitteiden kanssa ja että SAFE-välineen käyttöalaa sisältyvät sellaiset suorituskyvyt, jotka ovat tärkeitä itäisen etulinjan maille. Komission alkuperäinen ehdotus oli tältä osin oikeansuuntainen ja sitä on puheenjohtajamaan kompromissiesityksessä edelleen täydennetty. Puolustusvaliokunta toteaa lausunnossaan, että asetustekstissä listattuja suorituskykyjä voidaan pitää hyödyllisinä Suomen puolustuksen kehittämisen kannalta. Suuri valiokunta pitää puolustusvaliokunnan tavoin erityisen tärkeänä sen varmistamista, että suorituskykyihin lisätty maataistelukyky pysyy kriittisten suorituskykyjen listalla mukana.

(11) Saadun selvityksen mukaan Suomi saisi tällä hetkellä omalla luottoriskillään jonkin verran edullisemmin lainaa kuin Euroopan unioni. Suuri valiokunta kiinnittää kuitenkin samalla huomiota rahoitusmarkkinoiden tämänhetkiseen epävakauteen. Lisäksi valiokunta katsoo, että SAFE-välineen käytön hyödyllisyyttä on syytä arvioida pelkkiä lainan kustannuksia laajemmin ottaen huomioon puolustuksen ja puolustusteollisuuden näkökulma. Suuri valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että SAFE-asetuksessa tarkoitettuun yhteishankintaan voisi osallistua myös sellainen EU-jäsenvaltio, joka ei itse ota lainaa, kunhan mukana on vähintään yksi SAFE-välineestä lainaa saava jäsenvaltio. Lisäksi menot, jotka rahoitettaisiin SAFE-välineen lainoilla,

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

luettaisiin automaattisesti mukaan tässä lausunnossa myös käsiteltäviin finanssipoliittisiin sääntöihin puolustusmenojen osalta tehtäviin joustoihin.

(12) Kokonaiskuva huomioon ottaen suuri valiokunta korostaa, että SAFE-välineestä myönnettävien lainojen mahdollista käyttöä Suomessa olisi harkittava tarkkaan huomioiden puolustukselliset kokonaistarpeet sekä myös kustannustehokkuus ja Suomen kansallinen etu.

(13) Suuren valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen puolustushallinnolle välineen keskeisin hyöty liittyisi mahdollisuuteen osallistua yhteishankintoihin ja mahdollisuuteen päästä hankintoja myös johtamaan. Väline loisi myös mahdollisuuksia tuoda esille Suomen puolustusteollisuuden kärkihankkeita ja kannustaa uusia jäsenmaita osallistumaan niihin.

(14) Puolustusvaliokunta korostaa lausunnossaan, että Suomen tulee osallistua EU:n puolustusteollisiin aloitteisiin silloin, kun ne tukevat myös kansallista puolustusta ja Naton puitteissa sovittuja voimavaratavoitteita. Samalla on tärkeää varmistaa, että Suomen oma puolustusteollisuus voi täysimääräisesti hyötyä EU:n tarjoamista rahoitusinstrumenteista. Puolustusvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomi on EU:n puolustusmateriaalin tuotannon lisäämistä koskevien hankkeiden kautta saanut merkittäviä summia EU-rahoitusta suomalaisen puolustusteollisuuden kehittämiseen (PuVL 2/2025 vp).

(15) Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin, että myös yleisemmin rahoitusvälineen potentiaalinen hyödyllisyys tulisi itse lainamahdollisuuden lisäksi erityisesti yhteishankintojen helpottamisesta. Välineen tehokkaan käytön kannalta olisi myös tärkeää, että jäsenvaltiot pystyisivät keskenään suunnittelemaan ja sopimaan, miten rahoitusta käytettäisiin Euroopan puolustuksen kokonaisuuden kannalta perustellulla tavalla.

(16) Suuri valiokunta painottaa, että rahoitusvälineen toimeenpanossa on vältettävä sitä, että yhteishankinnat hyödyttäisivät ainoastaan suuria eurooppalaisia puolustusalan yrityksiä. Huomioon on otettava myös pienemmät yritykset ja alan toimintaedellytysten turvaaminen koko EU:n alueella. Tämä on tärkeää sekä Suomen puolustusteollisuuden että myös koko EU:n sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta (PuVL 2/2025 vp ja UaVL 4/2025 vp).

(17) Suuri valiokunta tukee ehdotettua kolmansien maiden mahdollisuutta osallistua yhteishankintoihin välineen täysimääräiseksi hyödyntämiseksi. Suuri valiokunta korostaa valtioneuvoston tavoin läheisten kolmansien kumppanimaiden kuten Yhdistyneen kuningaskunnan mahdollisuutta osallistua yhteishankintoihin.

(18) Suuri valiokunta tukee sitä, että ehdotus antaisi Ukrainalle erityisen aseman ja Ukrainalle mahdollistettaisiin osallistuminen yhteishankintoihin. Ukrainan osallistaminen yhteishankkeisiin olisi kannatettavaa sekä Ukrainan että koko Euroopan turvallisuuden kannalta. Ukrainalla on laajaa näkemystä puolustuksen tarpeista ja uusien tuotteiden innovoimisesta ja käyttöönotosta. Puolustusvaliokunta pitää mahdollisuutta syventää puolustusyhteistyötä Ukrainan kanssa yhtenä rahoitusvälineen tärkeänä ulottuvuutena.

(19) Suuri valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että SAFE-välineen rahoitukseen sovelletaan mahdollisimman vahvaa ja vähintäänkin vastaavaa ehdollisuutta, mukaan lukien oi-

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

keusvaltioperiaatteen noudattamiseen kytkeytyvä ehdollisuus, kuin muuhunkin EU-rahoitukseen. Rahoitusta tulee käyttää unionin arvojen kanssa yhdenmukaisella tavalla. Tämä tulisi huomioida myös kolmansien maiden kanssa tehtävien yhteishankkeiden arvioinnissa.

(20) Vaikka SAFE-välineen ensisijainen tarkoitus on lisätä yhteishankintoja, komissio ehdottaa, että rahoitusta voisi saada myös kansallisiin hankintoihin välineen voimassaoloajan ensimmäisen 12 kuukauden aikana allekirjoitettuihin sopimuksiin. Suuri valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että sopimuksia kansallisten hankintojen rahoituksesta tulisi voida tehdä ehdotettua pidemmän ajan (VaVL 4/2025 vp).

(21) Suuri valiokunta viittaa valtiovarainvaliokunnan lausunnon (VaVL 4/2025 vp) huomioon koskien asetusehdotuksen 18 artiklaa uusien sopimusosapuolten lisäämisestä olemassa oleviin puitesopimuksiin. Valtiovarainvaliokunta painottaa, että säädökseen liittyvät epäselvyydet tulee selvittää ja varmistaa, että artikla on hyväksyttävissä.

Komission tiedonanto kasvavien puolustusmenojen huomioimisesta vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa (E 26/2025 vp)

(22) Komissio ehdottaa tiedonannossaan EU:n uudistettuihin finanssipoliittisiin sääntöihin sisältyvän kansallisen poikkeuslausekkeen koordinoitua aktivoimista. Tämä mahdollistaisi jäsenvaltiolle väliaikaisen poikkeamisen neuvoston hyväksymältä keskipitkän aikavälin finanssipoliittisrakenteellisen suunnitelman nettomenopolulta tai liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn mukaisilta korjaavilta poluiltaan, kunhan poikkeama ei vaaranna velkakestävyyttä keskipitkällä aikavälillä.

(23) Suuri valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin ehdotusta kansallisten poikkeuslausekkeiden määräaikaista ja koordinoitua aktivoimista EU:n puolustusmenojen kasvattamiseksi tarkoituksenmukaisena. Keskeistä on, että poikkeama ei kuitenkaan vaaranna jäsenmaiden velkakestävyyttä keskipitkällä aikavälillä (VaVL 3/2025 vp).

(24) Suuren valiokunnan saaman selvityksen mukaan 16 jäsenvaltiota, mukaan lukien Suomi, esitti huhtikuun lopussa pyynnön poikkeuslausekkeen aktivoimisesta komission esittämällä tavalla yhdessä. Myös muut jäsenvaltiot voivat vielä myöhemmin pyytää poikkeuslausekkeen aktivoimista.

Komission ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten muuttamisesta strategiaan haasteisiin vastaamiseksi (koheesiopolitiikan väliarviointi) (E 30/2025 vp)

(25) Komissio ehdottaa muutoksia viiteen EU-rahastoa koskevaan asetukseen, jotta jäsenvaltiot voisivat uudelleen kohdentaa kansallisia koheesiosaantoja uusiin strategiaan painopisteisiin. Koheesiopolitiikkaan lisättäisiin uusiksi tavoitteiksi tai painotuksiksi puolustus, strateginen kilpailukyky ml. teknologiat, hiilidioksidipäästöjen vähentäminen, edullisempi asuminen, vesivarojen kestävyys ja energiasiirtymä. Komissio ehdottaa myös uusille strategisille aloille kohdennetuille toimille nykyistä korkeampaa EU:n ennakkomaksua ja 100 % EU-rahoitusosuutta.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

(26) Suuri valiokunta suhtautuu valtioneuvoston tavoin myönteisesti ehdotukseen, joka mahdollistaa jäsenmaille koheesiovarojen suuntaamiseen kokonaisturvallisuuden lisäämiseen. Suuri valiokunta voi valtioneuvoston tavoin myös hyväksyä ehdotuksen ennakkomaksujen ja EU-rahoitusosuuksien korottamisesta kokonaisturvallisuuden alalla puolustus- ja turvallisuusinvestointien nopeuttamiseksi. Samalla on kuitenkin varmistettava rahoituksen tehokas ja vaikuttava käyttö (VaVL 3/2025 vp).

(27) Koheesiopolitiikan väliarvioon sisältyvät ehdotukset koskevat koheesiopolitiikkaa laajemmin eivätkä ainoastaan muutoksia ReArm Europe -suunnitelman edistämiseksi. Suuri valiokunta ottaa myöhemmin erikseen kantaan kaikkiin muihin valtioneuvoston selvityksessä E 30/2025 vp kuvattuihin koheesiopolitiikan väliarviointia koskeviin ehdotuksiin.

Euroopan investointipankin rooli

(28) Suuri valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että Euroopan investointipankin (EIP) edellytyksiä puolustusrahoituksen lisäämiseksi tulee edelleen edistää.

(29) EIP on rahoittanut turvallisuus- ja puolustussektoria jo yli vuosikymmenen. Vuodesta 2022 lähtien tätä on tehostettu Strategic European Security Initiative -aloitteella, jonka tavoite on kasvatettu kahdeksaan miljardiin euroon vuosille 2022-2027. EIP-lainoituksen ehtoja on tarkasteltu viimeksi maaliskuussa 2025, jolloin kelpoisuusehtoja laajennettiin ja turvallisuudesta ja puolustuksesta tuli pysyvä julkisen politiikan tavoite (public policy goal).

(30) Suuri valiokunta toteaa puolustusvaliokunnan ja ulkoasiainvaliokunnan tavoin, että vaikka suunta on ollut oikea EIP:n suhtautumisessa puolustushankkeiden rahoittamiseen, lainasummat ovat edelleen vaatimattomia, eikä EIP edelleenkään rahoita aseiden ja ammusten tuotantoa. Valiokunta korostaa, että Suomen on aktiivisesti edistettävä rahoituskriteerien tarkistamista siten, että rahoitus ulotetaan myös puolustusteollisuuden kriittisiin osa-alueisiin (PuVL 2/2025 vp ja UaVL 4/2025 vp).

Lopuksi

(31) Suuri valiokunta katsoo ulkoasiainvaliokunnan (UaVL 4/2025 vp) tavoin, että Suomen on tärkeää osallistua aktiivisesti niin ReArm Europe -suunnitelman kuin laajemminkin Euroopan puolustusulottuvuuden kehittämiseen.

(32) Suuri valiokunta pitää tärkeänä, että EU:n jäsenmailla olisi mahdollisimman yhtenäinen tilannekuva Euroopan turvallisuuteen kohdistuvien uhkien osalta. EU-jäsenmaiden panostukset puolustukseen vaihtelevat paljon erityisesti maantieteellisen sijainnin mukaan. Osa etenkin kauempana itärajasta olevista jäsenmaista ei tällä hetkellä koe varustautumisen tarvetta yhtä suurena kuin Suomi ja muut EU:n itäisemmät jäsenmaat. ReArm Europe -suunnitelman vaikutukset Suomen turvallisuudelle eivät riipu ainoastaan siitä, miten Suomi voi hyödyntää tarjolla välineitä, vaan myös siitä, saako suunnitelma koko Euroopan panostamaan enemmän puolustukseensa.

(33) Eurooppalaisissa keskustelussa on ollut esillä muitakin ehdotuksia Euroopan puolustuksen vahvistamiseksi. Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esille myös halukkaiden maiden koalitioihin

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

perustuvia malleja, joissa voisivat olla mukana myös EU:n ulkopuoliset keskeiset eurooppalaiset kumppanit kuten esimerkiksi Iso-Britannia ja Norja. Suomen on hyvä varautua keskustelun jatkumiseen Euroopan puolustamisen vahvistamisesta ja resurssien tehokkaammasta ja koordinoidummasta käytöstä myös ReArm Europe -suunnitelman mahdollisen hyväksymisen jälkeen.

(34) Kuten suuri valiokunta on aiemmin todennut, valiokunta pitää tärkeänä, että Euroopan unionissa edistetään kokonaisturvallisuusajattelua ja laaja-alaista varautumista erilaisiin kriiseihin ja uhkiin (SuVL 3/2024 vp). Suuri valiokunta pitää hyvänä, että komissiolta on tullut useita kokonaisturvallisuuteen liittyviä aloitteita, muun muassa Euroopan varautumisunionistrategia ja EU:n sisäisen turvallisuuden strategia. Suuri valiokunta käsittelee näitä aloitteita erikseen valtioneuvoston selvitysten pohjalta.

(35) Yhteenvetona suuri valiokunta korostaa, että valtioneuvoston tulee SAFE-välineestä neuvoteltaessa ja sen toimeenpanovaiheessa pyrkiä varmistamaan, että SAFE-välineen käyttö vahvistaa Euroopan turvallisuutta ja että välineen hyödyt suuntautuisivat pääosin itäisille ulkorajavaltioille.

(36) Suuri valiokunta painottaa, että väline on lainarahoitteinen ja lainarahoitusta vastaanottavalla jäsenvaltiolla on vastuu ottamastaan lainasta ja sen takaisinmaksuista sekä koroista ja kuiluista.

(37) Suuren valiokunnan saamien tietojen mukaan neuvottelut on tarkoitus viedä hyvin pian päätökseen. Mikäli neuvottelut kuitenkin jatkuisivat, valtioneuvoston tulee pitää eduskunta tiiviisti mukana jatkokirjelmin. Suuri valiokunta varautuu tarkentamaan omaa kantaansa tarvittaessa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Suuri valiokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto SuVL 2/2025 vp

Helsingissä 16.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok
2. varapuheenjohtaja Miapetra Kumpula-Natri sd
jäsen Sanna Antikainen ps
jäsen Juho Eerola ps
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Elisa Gebhard sd
jäsen Timo Harakka sd
jäsen Teemu Keskisarja ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Jani Kokko sd
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Jouni Ovaska kesk
jäsen Susanne Päivärinta kok
jäsen Onni Rostila ps
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Sofia Virta vihr
varajäsen Aleksi Jäntti kok
varajäsen Jani Mäkelä ps
varajäsen Anders Norrback r
varajäsen Martin Paasi kok
varajäsen Mika Poutala kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaisa Männistö
valiokuntaneuvos Anna Sorto